



## ביאורים

על פרטים רבים בחיינו אנחנו יכולים לחשוב שבחרנו אותם בעצמנו, אך כשנעמיק נגלה שגורמים חיצוניים ולחצים שונים השפיעו עלינו. הסביבה, התת מודע ועוד גורמים שונים משפיעים עלינו יותר ממה שניתן להרגיש בהתנהלות היומיומית. לכן באופן מיוחד חשוב שכשאנחנו בונינים את מידת האהבה שלנו, נבנה אהבה 'אמיתית', אהבה כזו שיוצאת מכל הלב. אדם יכול להיראות כליל השלמות, מלא וגדוש במעשים טובים, כשלמעשה ליבו רחוק מה'. ייתכן שמעשיו הטובים נמשכים מלחץ הסביבה, מה'רף המינימלי' שהרגילו אותו לראות כמתבקש וכהכרח המציאות, וכן משאיפה להשקטת מצפון או מרצון להרגיש ערך עצמי ומשמעות. לכן חשוב לבנות את מידת האהבה מתוך בחירה ורצון בה. מידת האהבה היא גם המפתח לפרוץ אל מרחבי האישיות ולנצח את ה'מכריחים הסמויים' האלה. הרי לא נעים לחשוב שבתוכנו יש כל כך הרבה אינטרסים שאיננו מודעים אליהם, והם מאפילים על כל אישיותנו המיוחדת. מה ניתן לעשות? ככל שהאהבה שלנו גדולה יותר, ככל שאנו מחוברים יותר לקב"ה וככל שאנו מתאהבים יותר בו ובעשייה שלנו לשמו - כך כל האינטרסים הקטנים הולכים ונעלמים, והכל פורץ מתוך הרצון האמיתי שלנו.

זהו שאמר שלמה: "שמור רגלך פאשר תלך אל בית האלהים, וקרוב לשמע מתת הפסילים זבח, פיי אינם יודעים לעשות רע" [קהלת ד יז]. הכול מבינים שבמקומות מסוכנים נצרכת שמירה, אולם אדם עלול לחשוב שבהליכה לבית ה', כשהוא עסוק בדברים חיוביים, הוא יכול 'לזרום', בלי מחשבה, שהרי אין ממה לחשוש. לכן מזהיר שלמה המלך שגם בעשייה חיובית מסתתרות סכנות שמפסידות את כל העשייה, ולפעמים אפילו גורמות לה להיות מזיקה.

אחד הסימנים לאהבה אמיתית הוא השמיעה וההקשבה לצרכי האחר או לרצונו. לפעמים יש בעל שנותן מתנות רבות לאשתו ומטיב עימה, ומצפה שהיא תהיה מרוצה ממנו, אולם הוא אינו קשוב כלל לבקשותיה. הוא אינו עימה כשהיא צריכה אותו, והוא לא מדבר איתה כפי שהייתה חפצה. או אז כל מתנותיו רק פוגעות בה יותר. היא מבינה שהמתנות לא נועדו לתת ביטוי קטן לאהבה גדולה, אלא הן נועדו להוות תחליף לאהבה, להשקיט את מצפונו ולעזור לו להרגיש שהוא השקיע הרבה עבודה וכעת הבעיה אצלה. ההקשבה היא סימן לאיכפתיות אמיתית. לכן הקרוב לה' הוא מי שקשוב לשמוע את קולו הקורא אליו, ולא הנותן לו זבחים חסרי רגש ואיכפתיות, מתוך הרגל, לצאת ידי חובה, וגם מה שאינו עושה רע הוא מכיוון שאינו יודע לעשות רע או שאינו חושב על כך וממשיך בהרגלו הטוב. זו הייתה תוכחת שמואל כשהמרמו את קול ה' והחיו את צאן עמלק בשביל להקריב קרבנות לה': "החפץ לה' בעולות וזבחים כשמוע בקול ה'" [שמואל א טו כב]. אהבה אמיתית אינה נמדדת בכמות המתנות, אלא באכפתיות שמאחוריהן. בלב שמאחוריהן.

## הרחבות

### • התבוננות בטובות ה'

והפעל הבחירי הגמור הוא הפעל שקשיעשה אותו האדם יהיה יודע לעשות ההפך, ויכול לעשותו מבלי שום מעיק ולא שום מונע אחר, ויבחר לעשות הפעל ההוא על זולתו. בהלכות קריאת שמע כותב רבי ישראל מאיר הכהן: "כשאומר 'ואהבת את ה' אלוהיך' יראה להכניס אהבת השם יתברך בליבו שלא יהיה כדובר שקר חס ושלום" [משנה ברורה כה, יד].

כיצד ניתן לגרום לתחושת אהבת ה'? כותב רבי שניאור זלמן מלאדי: "באהבה כתיב (כתוב) בסוף פרשת עקב 'אשר אנכי מצוה אתכם לעשותה לאהבה את ה' אלוהיכם ללכת בכל דרכיו ולדבקה בו', וצריך להבין איך שייך לשון עשייה לגבי אהבה שבלב?... שכשיבין וישכיל בגדולתו של מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא... ואחר כך יתבונן באהבת ה' הגדולה ונפלאה אלינו לירד למצרים ערְוֹת הארץ להוציא נשמותינו מכור הברזל... לקרבנו אליו ולדבקנו בשמו ממש... שרוממנו מתכלית השפלות והטומאה לתכלית הקדושה... אזי (כאשר יתבונן) כמים הפנים אל פנים תתעורר האהבה בלב" [תניא, שער הייחוד, הקדמה]. ההתבוננות בטובות ובחסדים שהקב"ה עושה עמנו במשך כל חיינו, הן כפרטים והן כאומה, מפתחת אצלנו את תחושת האהבה כלפי ריבונו של עולם.

פועל בחירי הוא כשיכול לעשות ההפך

והפעל הבחירי הגמור הוא הפעל שקשיעשה אותו האדם יהיה יודע לעשות ההפך, ויכול לעשותו מבלי שום מעיק ולא שום מונע אחר, ויבחר לעשות הפעל ההוא על זולתו. אבל אם לא ידע ויבחר לעשות ההפך, ויפעל מה שיפעל בזולת-בחירה בין הדבר ההוא ובין הפכו, אלא במקרה, או מפני ההרגל והמנהג, או מפני שאינו יכול לעשות ההפך - אין זה פעל בחירי שקשיעשה אותו האדם עליו אם הוא טוב או יגנה אם הוא רע. כי אפלו הקרבן, שהוא פעל טוב, קשיביא אותו האדם בזולת-בחירה בין הטוב והרע אלא מפני ההרגל והמנהג, אינו נחשב לכלום.

שבח למעשה טוב שייך רק אם הוא מבחירה

וזהו שאמר שלמה בספר קהלת [ד, יז]: "שמור רגלך פאשר תלך אל בית האלהים", רצה לומר: שמור שתהיה הליכתך שם בבחינה, לא מפני ההרגל והמנהג. ועל-זה אמר: "וקרוב לשמע מתת הפסילים זבח, פיי אינם יודעים לעשות רע", כלומר: כי היות-האדם קרוב לשמע דברי החכמים, יותר טוב מן הקרבן שמביאים אותו הפסילים; כי על-ידי השמיעה לדברי החכמים יכיר האדם ויבחרין הטוב מהרע, ויפעל הטוב בבחינה גמורה מצד שהוא טוב, ויתרחקו האנשים מן הרע מצד-היותם יודעים שהוא רע. מה שאין כן בפעל הפסילים, כי אפלו הקרבן שמביאים אינו נחשב להם לעבודה. כי מצד שאינם קרבים לשמע דברי החכמים אינם מבחינים בין הטוב והרע, עד שאינם מבחינים ויודעים לעשות הרע בבחירה מהם; ועל-כן אין הפעל הטוב, שהוא הקרבן, נחשב להם לכלום, אחר שאינם עושים אותו בבחירה בין הטוב והרע. "כי אינם יודעים לעשות רע", ולא יעשו הקרבן מצד שהם בוחרים אותו על הפכו שהוא רע, אלא מצד ההרגל והמנהג. ולזה אין ראוי שקשיעשו עליו, כי לא ישבח האדם על הפעל הטוב אלא כשהוא יודע לעשות הרע ויכול לעשותו ויבחר לעשות הטוב על-זולתו. ועל-כן לא ישבח העובד מאהבה אלא כשתהיה עבודתו מאהבה גמורה, מבלי שיתערב בה שום צד הכרח ולא הרחקת גזק ולא קבלת תועלת כלל. וזאת היא האהבה המענגת שראוי לקבל עליה שכן נצחי, בלתי-בעל-תכלית, ועליה אמר שלמה בספר שיר-השירים [ח, ז]: "אם יתן איש את-כל-הון ביתו באהבה, בוזו לוי"; כי הבלתי-בעל-תכלית אי-אפשר שינתן חליפיו בעל-תכלית, שהוא "כל-הון ביתו".

והפעל - המעשה. על זולתו - מלעשות מעשה אחר. בזולת - ללא. בבחינה - מתוך התבוננות בחירה. בפעל - במעשה. בלתי-בעל-תכלית - ללא קץ, אין סופי. חליפיו - תמורתו. בעל-תכלית - מוגבל.

## לעילוי נשמת חיים חיתה בן פליה ז"ל